

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม 5 ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

อำเภอกระสังเดิมเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ซึ่งนี้มาจากคำว่า กะซ้อต แปลว่า ยากจน บ้านนี้ขึ้นตรงกับตำบลสองชั้น อำเภอเมืองบุรีรัมย์ ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 ได้ยกฐานะเป็นตำบลกระสังและโดยที่มีทางรถไฟผ่าน จึงเป็นย่านการค้ามีความเจริญขึ้นตามลำดับ จึงได้รับการจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. 2495 ครั้งแรกมี 3 ตำบล คือกระสัง สองชั้น และลำดวน ปี พ.ศ. 2501 ได้ยกฐานะเป็นอำเภอกระสัง

คำขวัญ แผ่นดินธรรม ลำน้ำชี ประเพณีสามเผ่า ชุมชนเก่าเมืองโบราณ กรอบหวานกระยาสารท หัวผักกาดอบน้ำผึ้ง รสनाที่หมี่ยาไทย งามผ้าไหมพื้นเมือง

สภาพทั่วไป อำเภอกระสังมีพื้นที่ 652.7 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 6.39 ของบุรีรัมย์ 35 กิโลเมตร

ที่ตั้ง อำเภอกระสังตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดบุรีรัมย์ ห่างจากจังหวัดบุรีรัมย์ 35 กิโลเมตร อาณาเขต ทิศเหนือ จรดอำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศใต้ จรดอำเภอพลับพลาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันออก จรดอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทิศตะวันตก จรดอำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูงสภาพดินเป็นดินปนทราย มีป่าไม้เล็กน้อย ส่วนมากเป็นป่าเบญจพรรณ ซึ่งยังเหลืออยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามแนวฝั่งลำชี ซึ่งเป็นเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างจังหวัดบุรีรัมย์กับจังหวัดสุรินทร์

การปกครอง อำเภอกระสัง แบ่งการปกครองออกเป็น 11 ตำบล 158 หมู่บ้าน มีเทศบาลตำบล 1 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 1 แห่ง

การให้บริการการศึกษา เขตบริการอำเภอกระสัง เหตุที่มีชื่อว่า กระสัง ก็เพราะว่ามีต้นกระสังเกิดมาก ต้นกระสังเป็นต้นไม้มีหนาม ใบเล็ก ๆ คล้ายใบมะขาม แต่ยาวกว่า และใบหนากว่า ใบของต้นกระสังใช้ปรุงอาหารแทนส้มได้และมีรสอร่อยกว่า แต่ก่อนเกิดมากเป็นต้นไม้ที่ทนต่อความแห้งแล้งเป็นอย่างดี นอกจากนี้ใบของต้นกระสังเอามาต้มเอาน้ำกินแก้โรคไข้ในได้ และต้นกระสังมีลูกกลมๆ

คล้ายผลมะนาวอามาทำให้ละเอียด เสกคาถา นะโมพุทธานะ เอาผ้าขาวที่สะอาดกรองละลายกับน้ำ ปล่อน้ำให้ใสเอามาหยอดตาแก้โรคตาแดงตก ในตอนต้นสมัยกรุงศรีอยุธยา บ้านกระสังเคยมีคนอพยพมาอยู่โดยอพยพมาจากเมืองนครธม เมืองหลวงของเขมรมาอยู่ในราว พ.ศ. 1896 ในสมัยพระเจ้าอู่ทองโดยขุนหลวงพะงั่ว ยกกองทัพมาตีเขมร คนหนีทัพไทยมาตั้งอยู่ที่บ้านกระสังประมาณ 17 ครัวเรือน เพราะเห็นว่ากระสังมีทำเลดี เคยเป็นเมืองเก่า เคยเป็นเมืองร้างมานานมีต้นไม้ขึ้นปกคลุมกลายเป็นดง สัตว์ป่ามีมากมาย และมีดอยู่ทางทิศตะวันออกบ้านเรียกว่าดงคะเวียงอาหารการกินหาได้ง่าย มีน้ำบริบูรณ์เพราะอยู่ใกล้คลองหรือห้วยเรียกว่า ห้วยจะเมือง ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกและทางเหนือวัดท่าสว่าง คนมาอยู่บ้านกระสังร่อยกว่าปีก็เกิดโรคระบาดอีก คนก็อพยพไปอยู่ที่บ้านเมืองไผ่หมัด เหลืออยู่ไม่กี่คน ตายหมู่เกือบหมด คนที่เหลือพากันอพยพไปอยู่ที่บ้านเมืองไผ่ บ้านกระสังก็กลายเป็นเมืองร้างตั้งแต่ พ.ศ. 2000 จนถึง 2345 เป็นเวลาสามร้อยกว่าปี บ้านกลายเป็นดง มีต้นไม้เกิดขึ้นหนาแน่น ถึงขนาดมีช้างมาอยู่มากมาย ต้นไม้ที่มีมากที่สุดคือไม้ไผ่ป่า พวกส่วยจังหวัดสุรินทร์ กลับมาจากคล้องช้างได้มาเห็นบ้านกระสังมีทำเลดี พากันมาจับจองอยู่ต่อมาภายหลังคนจากจังหวัดสุรินทร์ และคนอยู่เขตพิมายก็อพยพมาอยู่เพิ่มขึ้นอีก ค่อยมากขึ้นเรื่อย ๆ ในราว พ.ศ. 2320 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก เมื่อครั้งดำรงพระยศ เป็นพระเจ้ามหาจักรีศรียศ ได้เคยเสด็จมาเขตอำเภอกระสังได้นำทหารมาชุมนุมอนพัก ที่ดงคะเวียงทางตะวันออกบ้านกระสังแล้วยกทัพไปตีเมืองซุซันร์ จังหวัดศรีสะเกษ จนถึง พ.ศ. 2351 กระสังอดอยากเนื่องจากฝนแล้ง พากันอพยพไปอยู่ที่อื่นที่อุดมสมบูรณ์กว่า บ้านกระสังก็กลายเป็นบ้านร้างอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2453 คนจากจังหวัดสุรินทร์ บ้านสองชั้น บ้านเมืองไผ่และบ้านห้วยราช ได้อพยพมาอยู่ที่บ้านกระสังเป็นจำนวนมากขึ้น เพราะพื้นที่ของบ้านกระสังเหมาะในการเกษตรคือการทำนา พ.ศ. 2464 ได้มีการสร้างทางรถไฟมาถึงกระสังก่อตั้งสถานีกระสังมีรถไฟวิ่ง คนก็อพยพมาอยู่มากเกือบทุกสารทิศ มีทั้งชาวอินเดียและชาวจีนที่อพยพมาจากผืนดินใหญ่ มาอยู่ที่บ้านกระสังแห่งนี้สมัยนั้นเขตอำเภอกระสัง ทั้งหมดเป็นหมู่บ้านขึ้นตรงต่อตำบลห้วยราชแต่ก่อนเมืองแปะยังไม่มี ยังคงขึ้นตรงต่อนครราชสีมา ต่อมาทางราชการได้ตั้งจังหวัดบุรีรัมย์ คือเมืองแปะขึ้น พ.ศ. 2468 บ้านสองชั้นได้ยกฐานะเป็นตำบลกระสังก็ไปขึ้นตำบลสองชั้น ยังขึ้นต่ออำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์อยู่

สำหรับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ถูกขับเคลื่อนพัฒนาประเทศตามโครงการ “ไทยนิยม ยั่งยืน” จากการศึกษาที่รัฐบาลปัจจุบัน มีนโยบายลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกันภาครัฐ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ที่เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ในภูมิภาคทั่วประเทศ และมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้รับผิดชอบหลักส่งเสริมดำเนินงาน OTOP โดยร่วมกับหน่วยต่าง ๆ ยกระดับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย เพื่อให้ขายสินค้าได้ อีกทั้งยังมุ่ง

ปรับตัวสู่การค้าแบบสากล โดยต้องมีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลิตสินค้า OTOP ออกจากชุมชนสู่รายได้ตามความต้องการ (Demand Driven Local Economy) โดยการจำหน่ายสินค้าที่อยู่ในชุมชนจากการท่องเที่ยว มีการใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ แปลงเป็นรายได้ รวมทั้งทำให้คุณค่าเพียงพอ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม และใช้จ่ายเงินในทุกกิจกรรมของชุมชน ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน และเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากอย่างแท้จริง

นโยบายของกรมการพัฒนาชุมชนซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก จะมีการรองรับการปฏิบัติตามแนวนโยบายของรัฐบาลใน “โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” จึงต้องเร่งทางการประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานโครงการฯ ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตลอดจนสร้างการรับรู้สู่สาธารณชนในวงกว้าง กรมการพัฒนาชุมชนจึงจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์และการตลาดออนไลน์ขึ้น

จากสภาพปัญหาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน จำแนกตามการบริหารการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้าน บ้านพักแบบโฮมสเตย์ และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นทั้งอาหารแปรรูปและผลิตภัณฑ์เพื่อการอุปโภคและบริโภค ของผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงมาพบกับปัญหาและอุปสรรคตามมา และมีผลกระทบต่อโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ตามโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ในอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ ในการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาด้านการยกระดับฐานะของผลิตภัณฑ์ชุมชน ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ที่มีต่อการดำเนินโครงการ

1.2.2 เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์และต่อยอดการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ของครอบครัว ความเกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มี เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพหลัก และ รายได้ของครอบครัว และความสัมพันธ์กับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการดำเนินโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอกระสัง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6,974 คน (ที่มา : ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย Thailand Infomation Center)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในเขตอำเภอกระสัง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 6,974 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ของผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี คำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตร จำนวน 400 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง

1.4.2 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ

อายุ

สถานภาพการสมรส

ระดับการศึกษาสูงสุด

อาชีพ

รายได้ภายในครอบครัว

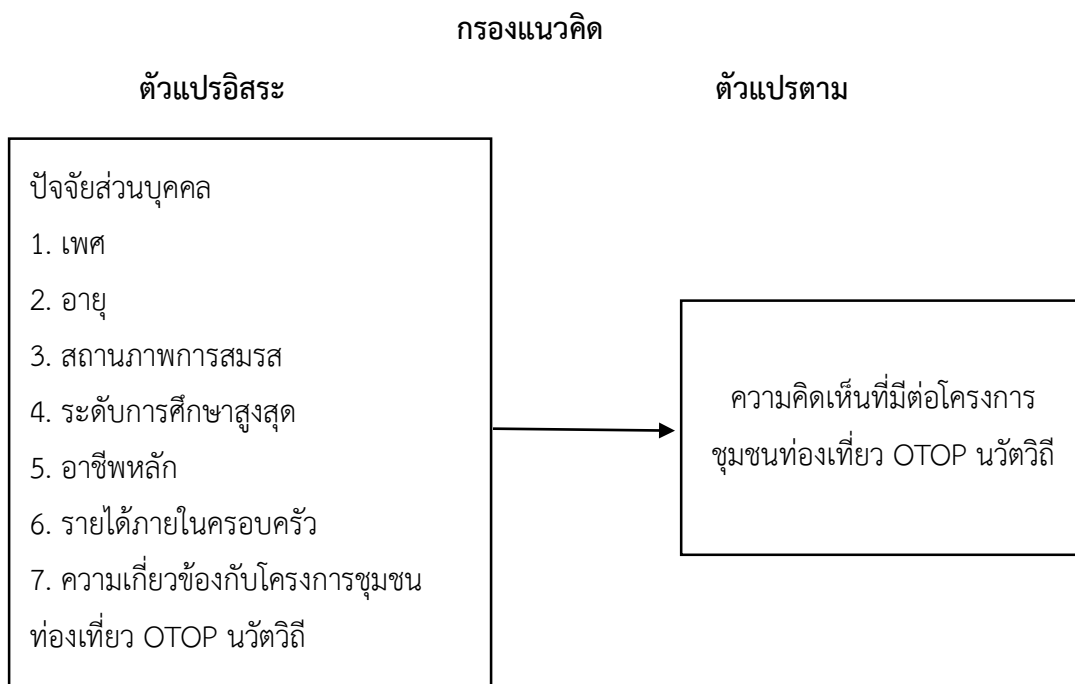
ความสัมพันธ์กับโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1.4.3 ตัวแปรตาม ได้แก่

ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี

1.5 กรอบแนวคิดวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง สถิติวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ มีกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1.1 กรอบแนวคิดวิจัย

1.6 คำสำคัญ (Keyword) ของโครงการวิจัย

ชื่อภาษาไทย: สถิติวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

ชื่อภาษาอังกฤษ : STATISTICAL ANALYSIS OPINIONS ON THE OTOP TOURISM PROJECT

OTOP นวัตวิถี หมายถึง การดำเนินงานโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อำเภอกระสัง ซึ่งดำเนินการภายใต้โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ที่รัฐบาลชุดปัจจุบัน ที่มีเป้าหมายสำคัญ ลดความเหลื่อมล้ำของสังคมที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ โดยมุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้คนในชุมชนสามารถบริหารจัดการชุมชนเชิงท่องเที่ยวได้ สามารถ

เชื่อมโยงอัตลักษณ์ สร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน ในการขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดอาชีพ เกิดรายได้ให้กับคนชุมชน อย่างทั่วถึง

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง ลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ของโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ใด

ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความรู้สึก ทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมของแต่ละบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ เรื่องราว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ประสบต่อโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 การศึกษาครั้งนี้สามารถนำผลการศึกษาคิดเห็นในโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ตามโครงการ ไทยยั่งยืน ใช้เป็นแนวทางในการสร้างตลาดชุมชน ดึงคนเข้ามาหมู่บ้าน ดึงกำลังซื้อจากนักท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชนและให้ชาวบ้านขายของอยู่ในชุมชน นำเอาเสน่ห์ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ ดัดแปลงเป็นรายได้ ลูกหลานอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา รายได้กระจายทุกคนพร้อมเป็นเจ้าของที่ดี

1.7.2 ผลจากการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผน แก่ผู้ประกอบการด้านผลิตภัณฑ์และบริการเสริม ตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

1.7.3 เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหรือเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจจะทำการศึกษาวิจัยต่อไป

1.7.4 เพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาขีดความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์และต่อยอดการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเหมาะสม